

Η ΣΤΡΟΦΗ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ

στον Γ.Γ.

Στροφές, απότομες, κοφτές και από κάτω χαράδρες και βράχια. Ο δικός μου γύρος του θανάτου ξεκινά. Μπερδεύω το φρένο με το γκάζι, σπινάρω και φρενάρω απότομα. Τα λάστιχα ουρλιάζουν στην καυτή άσφαλτο. Κάπως έτσι πρέπει να έγινε τότε.

Δεν τολμώ να στρίψω το τιμόνι, ούτε να κοιτάξω κάτω. Του 'ταξα, όμως, τη διαδρομή αυτή στην ψυχούλα του. Θα την κάνω μια φορά το χρόνο, κάθε Αύγουστο, για μνημόσυνο.

Στο λύκειο καθόμασταν στο ίδιο θρανίο. Στο διάλειμμα, μ' ανοιχτά τα βιβλία, λέγαμε απέξω το μάθημα της ημέρας, κόβοντας βόλτες στο προαύλιο. Τα Σάββατα ανταλλάσσαμε επισκέψεις. Μια εγώ σπίτι του στην Κάτω Τούμπα, μια εκείνος στη Μαρτίου. Ταίριασαν και τα χνότα των γονιών μας, γίναμε αχώριστοι.

Μετά το στρατιωτικό τον έχασα. Έμαθα πως πέρασε με διαγωνισμό σε τράπεζα. Μετά πήρε μετάθεση στον Πολύγυρο. Πηγαينوερχόταν καθημερινά με τ'

αμάξι. Κάποιο αυγουστιάτικο πρωινό, σε μια απότομη στροφή, έχασε τον έλεγχο. Άμορφη μάζα σε χαράδρα είκοσι μέτρων ο Γιώργος. Τ' αμάξι φουσαρμόνικα.

Βούιξε η Κάτω Τούμπα στην κηδεία του. Μάνα κι αδερφή ξεραίνονταν κάθε τόσο στο μνήμα. «Έφυγε το καλύτερο παιδί, χάθηκε!» ούρλιαζαν σπαραχτικά φίλοι και συγγενείς. Βουβός έριξα στο φέρετρο ένα λουλούδι. «Θα περνάω, φίλε, από χει, σ' το υπόσχομαι», φέλλισα βουρκωμένος.

Κάτι πάντα με πιάνει πηγαίνοντας στον Πολύγυρο. Τα αντανακλαστικά μου τρελαίνονται. Το πόδι, ασυναίσθητα, μετακινείται από το φρένο στο γκάζι, κι αφού παραμείνει μετέωρο κάποια σκοτεινά δευτερόλεπτα, ξαναπαίρνει τη σωστή θέση. Και μόνο σαν περάσω την καταραμένη στροφή με το στραπατσαρισμένο προστατευτικό κιγκλίδωμα –σημάδι ανεξίτηλο του νου μου– επανακτώ σιγά-σιγά την ηρεμία μου.

ΜΑΘΗΜΑ ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΙΑΣ

Από μια διήγηση του Νίκου

Στο διπλανό απ' το δικό μας δωμάτιο της πανσιόν στην Άφυτο, νοίκιαζε ένας ξερακιανός Άγγλος παραθεριστής, γύρω στα εξήντα, που ήξερε απέξω ολόκληρα κομμάτια της Οδύσσειας στα αρχαία ελληνικά. Τον αποκαλούσα «σερ» κι αυτό τον κολάκευε. Συχνά, κατά τη διάρκεια του πρωινού, πιάναμε κουβέντα και με τα σπασμένα του ελληνικά μου 'λεγε διάφορα. Ήταν η πρώτη φορά που επισκεπτόταν τη χώρα μας και τον ενοχλούσε ιδιαίτερα η ραθυμία και η απραξία των Ελλήνων. «Μα όλη μέρα με κομπολόγιος στο χέρι, να μην κάνουν τίποτα!» σχολίαζε δύστροπα.

Ένιωθα άσχημα κάθε φορά που έθιγε τέτοια ζητήματα. Σαν τουρίστας θα 'πρεπε κάπως να αποδεχόταν την ελληνική πραγματικότητα. Κι εγώ όμως δεν ήμουν υποχρεωμένος ν' απολογούμαι για λογαριασμό όλων των αργόσχολων συμπατριωτών μου που περνούσαν άσκοπα τον καιρό τους σε καφεενεία. Δε μιλούσα, λοιπόν, καθόλου. Κουνούσα συγκαταβατικά το κεφάλι κι άλλαζα, επιδέξια, θέμα συζήτησης.

Ύστερα από καμιά βδομάδα τον πέτυχα, καθισμένο σ' ένα καφεενεδάκι που σύχναζαν ντόπιοι, να πίνει ούζο και να παίζει μ' ένα κομπολογάκι που, καθώς φαινόταν, το αγόρασε από τα τουριστικά. Αν και παραξενεύτηκα, δεν πολυέδωσα σημασία. Όταν όμως τον έβλεπα, ανελλιπώς κάθε απόγευμα, στημένο στο ίδιο καφεενεδάκι να πίνει ούζο και να μετρά τις χάντρες του κομπολογιού του με τη σκέψη ν' αρμενίζει ποιος ξέρει πού, δεν άντεξα. Τον πλησίασα.

— Τι συνέβη, σερ; Αλλάξατε γνώμη για τους Έλληνες; τον ρώτησα φιλικά.

— Ω, ναι, Παναγιώτης... Εγώ, μεγάλο άδικο... Πολλή σοφία τούτο το πράγμα!

Σήκωσε αργά το ποτηράκι του, ήπια μια γουλιά ούζο και συμπλήρωσε σοβαρά, θαρρείς για να μ' ανοίξει τα μάτια.

— Εδώ πέρα, έτσι πρέπει να κάνουμε!

«Η ΓΕΡΑΚΙΝΑ»

Αν φάξει κανείς σύνθετα για το Βάβδο του εξήντα, δύο θα του ταίριαζαν γάντι. Ανταρτοχώρι και λασποχώρι. Χωριό γεμάτο στενά, στενάκια, ανηφορίτσες, γούβες και χαντάκια που με την πρώτη φθινοπωρινή βροχούλα πλημμύριζαν νερά. Το χειμώνα ήθελες μπότες μέχρι το γόνατο για να κυκλοφορήσεις. Όμως το πρώτο σύνθετο ήταν το σαράκι του. Εξαιτίας του ποτέ δεν ορθοπόδησε. Πάθη, διχόνοιες, έχθρα, μισαλλοδοξία. Ένα χωριό κομμένο στα δύο.

Στο καφενείο του Ζαρίκα, στο έμπα του χωριού, τράβηξαν στην τσιμεντένια πίστα γραμμή. Χοντρή, με ασβεστόπετρα. Από τη μια οι μπουραντάδες για κοντσίνα, από την άλλη οι κατσαπλιάδες για τάβλι. Αν κοτούσε αριστερός να διαβεί το παραπέτασμα, τον σακάτευαν. Αν τολμούσε μπουραντάς να υπερβεί το όριο, του παίρναν το λαρύγγι.

Εγώ, άμαθο τότε παιδάκι, τσάκιζα και όρια και διαχωριστικές. Μια με κερνούσαν, από δω, υποβρύχιο οι Ζαμάνηδες, μια γκαζόζα, από κει, οι Φελέκηδες. Πη-

γαινοερχόμουν ασταμάτητα σαν σβούρα. Γιος δασκάλας, έπαιζα τον εμφύλιο στα δάκτυλα.

Αύγουστο, στα μέσα του ογδόντα, πέρασα πάλι από κει. Το καφενείο ίδιο κι απαράλλαχτο. Τρία-τέσσερα γερόντια λιάζονταν ήσυχα και συζητούσαν. Κάτι σκίρτησε μέσα μου. Θυμήθηκα τα παλιά. Τη διαχωριστική γραμμή. Τις τραγιάσκες, τα τσακισμένα πρόσωπα των αριστερών, την έπαρση και τα κουμπούρια των δεξιών. Στάθηκα ευλαβικά για λίγο προσκυνώντας αυτό το λαϊκό μουσείο νεοελληνικής ιστορίας. Βουρκωμένος ζήτησα βαρύγλυκο.

Είπα στο γιο του Ζαρίκα ποιος ήμουν. Πετάχτηκε μέχρι πάνω απ' τη χαρά του. Μαθητής της μάνας μου, θυμηθήκαμε τα παλιά. Το σχολείο, τα συσσίτια, τις τρικλοποδιές που έβαζα με θράσος στα παιδιά του χωριού. Το καλάθι που μας στέλναν οι παππούδες από τη Σαλονίκη με το ΚΤΕΛ και το φυλούσε ο πατέρας του στο μαγαζί. «Έχεις εφ' όρου ζωής κέρασμα!» έκανε ο φιλότιμος Βαβδινός που, αν ήταν δυνατόν, θα με χάριζε και το χρυσό κλειδί του χωριού – κάποιο μεγάλο, φαντάζομαι, και βαρύ, απ' αυτά που ξεκλειδώνουν αποθήκες και κατώφλια.

Ρουφώ ηδονικά το βαρύγλυκο, εισπνέω αέρα βουνίσσιο, δεν το χορταίνω τούτο το χωριό. Ο Νίκος περιφέρεται μ' ένα δισκάκι και μαζεύει τα άδεια φλιτζάνια και τα νεροπότηρα. Τον ρωτώ αν μαλώνουν ακόμα οι χωριανοί για τα πολιτικά. «Αν μαλώνουν», λέει, «σαν τα κοκόρια· κι όχι μόνο για τα κόμματα μα και για τις ομάδες!»

Πρόλαβα για τελευταία φορά να αντικρίσω το καφεενεδάκι. Τα τραπεζάκια, οι ψάθινες καρέκλες, η επιγραφή «Η Γερακίνα» σε βαμμένο ξύλο, τα ποδοσφαιράκια στο εσωτερικό του, όπως τ' άφησα μικρός. Κι ο Ζαρίκας, συγχωρεμένος πια, θαρρείς κι επιβλέπει τα του μαγαζιού, μέσα απ' την ασπρόμαυρη φωτογραφία, πάνω απ' τα κασόνια με τις λεμονάδες.

Φύλαξα ανέπαφη στη μνήμη μου τη «Γερακίνα». Προτού ο Νίκος την πιάσει απ' τις φτερούγες και, κάνοντάς την καφετέρια, της αλλάξει τον αδόξαστο.